

Aspendos- Sillyon- Perge Bisiklet Güzergahı Örneğinde Peyzaj Görsel Kalitesi ve Peyzaj Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Ahmet BENLİAY¹, Orhun SOYDAN², Muharrem KAYKU³

^{1, 2, 3} Akdeniz Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, 07070, Antalya, Türkiye

Geliş Tarihi (Received) : 09.11.2014 - Kabul Tarihi (Accepted) : 26.01.2015

Özet

Araştırmanın amacı; Antalya kenti ve yakın çevresindeki bazı tarihi alanların görsel peyzaj kalitesi yönünden değerlendirilmesidir. Bu çalışmada; Antalya'nın doğusunda bulunan, tarihi ve arkeolojik açıdan büyük bir öneme sahip olan Perge, Sillyon ve Aspendos alanları arasındaki yollar, tur bisikleti yapmak amacıyla oluşturulan yeni rotalarla birbirlerine bağlanarak, yollar üzerindeki peyzaj değerleri incelenmiştir. Yollar üzerinde belirli aralıklarla (0,5 - 1 km) panoramik görüntüler alınmış ve belirlenen parametrelerle peyzajın görsel kalitesi ve peyzaj özellikleri tablo haline getirilerek peyzaj kalitesi belirlenmiştir. Peyzaj görsel kalitesi, çekilen panoramik fotoğraflarda; doğallık, çeşitlilik, uyum, açıklık, gizem, perspektif, arazi şekli, manzara güzelliği ve rekreasyonel değer gibi parametrelere bakılarak -2 ile +2 arasında puanlar verilerek tespit edilmiştir. Gösterge çizelgesinden elde edilen sonuçlara göre Aspendos – Sillyon arası peyzaj özellikleri kalitesi haritası, Sillyon – Perge arası peyzaj özellikleri kalitesi haritası ve Perge – Antalya merkez arası peyzaj özellikleri kalitesi haritasında detaylı bir şekilde incelenmiştir. Hazırlanmış olan peyzaj görsel kalitesi ve peyzaj özellikleri haritaları, konumlara ve almış oldukları değerlere göre yorumlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Peyzaj görsel kalitesi, peyzaj özellikleri, tur bisikleti, güzergâh

Evaluation of Visual Quality of Landscape and Landscape Characteristic examination of Perge-Aspendos- Sillyon Bicycle Route

Abstract

The aim of this study; the city of Antalya and some historic areas located near in Antalya are evaluated in terms of visual quality of landscape. Landscape values on the roads located between historic areas of Perge, Sillyon and Aspendos which located in the east of Antalya and have significance of historical and archaeological, were examined by connecting with new track was created for biking tours. Panoramic images was taken on the roads between 0,5 – 1 km distance and visual quality of landscape and landscape characteristics turned into tables with select parameters. Visual quality of landscape was determined by giving values between 2 and -2 parameters in photographs like natural, diversity, harmony, openness, mystery, perspective, terrain, landscape beauty and recreational value. Maps of quality of landscape characteristic between Aspendos - Sillyon, Sillyon - Perge and Perge - Antalya was examined in detail according to the results obtained from the table. Maps of visual quality of landscape and landscape characteristic were evaluated according to the location and the value they have received.

Key Words: Visual quality of landscape, landscape characteristics, biking tour, route

İletişim Yazarı(Correspondence): Orhun SOYDAN e-posta (e-mail): orhunsoydan@akdeniz.edu.tr

ISSN : 2147-6683

©2015 Hasan Kalyoncu Üniversitesi Güzel Sanatlar ve Mimarlık Fakültesi

1. GİRİŞ

İnsanlar binlerce yıldır peyzajın bir parçası ve onun değişiminde büyük bir güç olmuştur (Habron, 1998). Günümüzde kentleşme ve sanayileşme hareketlerine sahne olan büyük kentlerimizin çoğunda nüfus artışına paralel olarak artan yapı yoğunluğu ve diğer plansız gelişmeler, yanlış yer seçimleri kentlerin kırsal alanlarla ilgisinin kopmasına, kentteki mevcut açık ve yeşil alanların tüketilmesine neden olmaktadır (Yılmaz ve ark, 2003).

Turizm veya rekreasyonel bağlamda doğal çevrenin başlıca bileşeni, görsel veya manzara kalitesidir. Manzara bakımından önemli peyzajlar sadece onları yaşayan bireye faydalı değildir. Alanın çekiciliğine önemli bir katkı sağlarlar, dolayısıyla bölgenin ekonomik faydaları ile ilişkilendirilebilirler. Çünkü görsel karakter, bir turistik/rekreasyonel deneyimin bütün kalitesini etkiler (Clay and Daniel, 2000).

Daniel (2001)'e göre görsel peyzaj kalitesi, insan gözlemine bağlı olarak psikolojik (algısal, kognitif/bilişsel, duygusal) süreçleri ile etkileşim içinde olan belli (görünür) peyzaj özelliklerinin ortak bir ürünüdür. Sistematik görsel peyzaj kalitesi değerlendirmesi 20. yüzyılın son yarısında ortaya konmuş ve geliştirilmiştir. Çevresel yönetim ve politikada önemli bir rol oynar hale gelmiş ve önemli literatür tabanı ile kabul gören bir bilimsel araştırma alanı olmuştur.

Görsel yönleri hesaba katarak, çevrenin her geçen gün zenginleşmesiyle yaşam kalitesinin gelişmesi için olanak sağlanır. Bu zenginleşmiş çevreler pozitif bir estetik deneyim sağladığı kadar, restoratif ve ilham verici ortamlar sağlayabilir ve dolayısıyla zihinsel ve fiziksel sağlığa iyi yönde katkı sağlar. Dokunma, koklama ve sesleri de içeren estetik deneyimde, görsel bileşen önemli ve genellikle baskındır (Ode and Fry, 2002). Kırsal peyzajın manzara güzelliğinin hem kentsel hem de kırsal sakinler için önemli bir anlamı vardır (Tahvanainen vd., 2002). Tarihsel olarak manzara güzelliği peyzajın korunması ve "nadir güzel" olduğu düşünülen yerlerin korunması bakımından önemli bir rol oynamıştır (Fuante de Val et al., 2006; Daniel, 2001).

Bisiklet, iki tekerli, insan gücüyle ortalama 20 km süratle gidilebilen, tek parça ve uygun geometriye sahip kadro üzerinde; tekerlekler, vites sistemi, frenler, bagaj taşıyıcıları, aydınlatma sistemi ve çamurluk bulunan tek ve çift kişilik taşıtlardır. Tur bisikleti, gününbirlik, hafta sonu ve daha uzun zaman diliminde gerçekleştirilen bir rekreasyon faaliyetidir (Topay, 2003). Tur bisikleti faaliyeti sırasında bulundurulması gereken malzemeler gününbirlik turlar için Kask, Eldiven, Gözlük, Pompa, Yama Takımı, Alyan Takımı, Ön Far, Arka Flaşör, Yedek İç Lastik, Fotoğraf Makinesi, Cep Telefonu, Kimlik, Kredi Kartı, Suluk, Not Defteri, Kalem. Hafta Sonu Turları gününbirlik Turlar malzemelerine ek olarak; Çadır, Uyku Tulumu, Mat, Yedek Fren Vites Teli, Zincir Yağı, Hafıza Kartı (Fotoğraf Makinesi için), Peçete, Sabun, Şampuan, Güneş Kremi, Heybe Çanta, Gidon Çantası, Lastik Kanca, Çorap, Terlik, Kibrit, Çakmak, Diş Fırçası, Diş Macunu ve İlk Yardım Çantası olarak sayılabilir.

Bu çalışmada; Antalya'nın doğusunda bulunan, tarihi ve arkeolojik açıdan büyük bir öneme sahip olan Perge, Sillyon ve Aspendos alanları arasındaki yollar, tur bisikleti yardımıyla oluşturulan yeni rotalarla birbirlerine bağlanarak, yollar üzerindeki peyzaj değerleri incelenmiştir.

2. MATERYAL ve YÖNTEM

2.1. Materyal

Çalışma alanını, Antalya kent merkezinin doğusunda yer alan, farklı yapı ve karakterdeki tarihi ve arkeolojik alanlar oluşturmaktadır. Antalya'ya uzaklıkları 25,5 km ila 75,5 km arasında değişen bu tarihi ve arkeolojik alanlar; Perge antik kenti, Sillyon antik kenti ve Aspendos'tur

(Şekil 1). Araştırmanın temel olarak arazi çalışmaları şeklinde yürütülmüştür. Doğrudan gözlem ile edinilen verilerin değerlendirilmesinin yanı sıra literatür verilerinin analiz edilmesi esas alınmıştır. Bu çalışmada kent içerisinde yer alan peyzaj unsurlarına yönelik çalışmalar yapılmıştır.

Şekil 1. Aspendos - Silyon - Perge ören yerleri

2.2. Yöntem

Araştırma yönteminin temel aşaması olan görsel kalite analizi yönteminin belirlenmesinde ise Daniel and Boster (1976) tarafından görsel kalite değerlendirme için geliştirilen Manzara Güzelliği Değerlendirme Yöntemi (Scenic Beauty Estimation Method) en çok kullanılan yöntemdir (Bergen et al, 1995; Clay and Daniel, 2000; Clay and Smidt, 2004). Bu yöntemden yola çıkarak Fuente de Val et al, (2006), Acar ve Kurdoğlu, (2005), Clay and Daniel (2000), Bergen et al. (1995), Clay and Smidt (2004), Tahvanainen et al. (2001), Arriaza et al. (2004), Habron (1998), Meitner (2004) ve Bulut and Yılmaz (2007) 'ın yapmış olduğu çalışmalardan yararlanılmıştır. Farklı peyzaj karakterine sahip rekreasyon alanlarında görsel peyzaj kalitesini belirlemek amacıyla, alanları temsil eden tipik görüntüler tercih edilmiştir.

Güzergahların belirlenmesi için bisiklet rotaları çizen ve rekreasyon faaliyetine katılan on kişilik bisikletçi grubuyla iki seferde toplamda beş saatlik bir toplantı düzenlenmiştir. Aspendos – Silyon, Silyon – Perge, Perge – Antalya arasındaki rotalar belirlenirken sanal ortamdan (Google earth) yardımıyla ve bisikletçilerin deneyimleriyle şekillendirilmiştir. Çizilen rotaların ayrıca peyzaj değerleri (vejetasyon, su akışı, doğallık), yol kalitesi, yerleşim yerlerine olan mesafesi, su kaynakları ve diğer rekreasyonel alanlara (Düden Şelalesi, Kurşunlu Şelalesi) yakınlığı göz önüne alınarak belirlenmiştir.

Araştırma için seçilen güzergâhlarda, en ideal vejetasyon dönemini yakalamak amacıyla Nisan ve Mayıs 2014 döneminde fotoğraflama çalışması yapılmıştır. Belirlenen güzergâhlar tur bisikleti rekreasyonel faaliyetine uygun yollar seçilerek belirlenmiştir. Fotoğraflar, 11.00 ile 17.00 saatleri arasında panoramik olarak çekilmiştir. Görüntüler alınırken aktif kullanımlar göz önünde bulundurulmuş ve sadece güzergâh üzerinden gözlemlenen alanlar esas alınmıştır. Görüntüler insan boyu hizasından çekilmiştir. Güzergâhların her açıdan değerlendirilmesine olanak sağlamak amacıyla, 210 fotoğraf çekilmiştir ve ortalama 1 km aralıklarla çekilen 67 görüntü seçilerek değerlendirmeye alınmıştır.

Görsel peyzaj kalite analizi; Sanal ortama (Word) taşınan 67 adet fotoğraf, iki aşamalı olarak değerlendirilmiştir. Birinci değerlendirmede, algıya dayalı parametreler (doğallık, çeşitlilik, tutarlılık, açıklık, gizem, perspektif, güven, düzen, manzara güzelliği) ve rekreasyonel değer parametresi kullanılmıştır ve sanal ortama (Excel, Word ve AutoCAD) taşınmıştır. Çalışmanın ikinci aşamasında peyzaj özelliklerinin değerlendirilmesi amacıyla; peyzaj mimarları ve bisiklet sporu ile ilgilenen 25 uzmanın görüşleri alınmış ve çalışma kapsamında değerlendirilmiştir.

Aspendos- Sillyon- Perge Bisiklet Güzergâhı Örneğinde Peyzaj Görsel Kalitesi ve Peyzaj Özelliklerinin Değerlendirilmesi

2.2.1. Görsel Kalite Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Parametrelerin belirlenmesinde daha önce görsel kalite analizi yapılan çalışmalardan (Fuante de Val et al., 2006; Clay and Daniel, 2000; Bergen et al., 1995; Clay and Smidt, 2004 ; Tahvanainen et al., 2001; Arriaza et al., 2004; Habron, 1998 ; Meitner, 2004) yararlanılmıştır.

Çalışma konusunda katılımcılar önceden bilgilendirilmiş, puanlandırma şekli açıklanmış, her slayt ortalama 50 sn içerisinde değerlendirilmiştir. Her bir fotoğraf için (-2 en düşük, +2 en yüksek görsel kalite değerini ifade etmek üzere) -2,-1,0,+1,+2 aralığında, verilen görsel kalite parametreleri ışığında puanlama yapılmıştır (Çizelge 1).

2.2.2. Peyzaj Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Bu aşamada bir dizi peyzaj değişkeni kullanılmış ve değerlendirmeler yapılmıştır. 67 fotoğrafların her biri belirlenen puanlama sistemiyle değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmenin amacı ise görüntülerin görsel peyzaj özellikleri ile tercihler arasında bir ilişkinin bulunup bulunmadığını ortaya koymaktır.

Çizelge 1. Araştırılan parametreler ve bunlara karşılık gelen soru ve puanlama (Fuante de Val et al., 2006; Clay and Smidt, 2004)

Parametreler	Soru ve puanlama
Doğallık	Görüntüde “mevcut doğal manzara özellikleri” ile “insanlar tarafından manzarada yer verilmiş görünen manzara özellikleri” arasında açık bir uyumsuzluk algıyorsanız düşük bir puan veriniz.
Çeşitlilik	Görüntünün çok sayıda birbirinden farklı unsura sahip olduğunu algıyorsanız yüksek bir puan ve az sayıda farklı unsura sahipse düşük bir puan veriniz.
Uyum	Görüntüde geri kalan peyzaj unsurları ile bütünleşmemiş yabancı unsurlar varsa düşük bir puan veriniz.
Açıklık	Görüntüyü yorumlamanın akıl karıştırıcı veya zor olduğunu düşünüyorsanız; düşük bir puan veriniz.
Gizem	Görüntünün gözlemciden gizlenen unsurları barındırdığını algıyorsanız yüksek bir puan veriniz.
Perspektif	Görüntünün geniş ya da panoramik bir perspektifi olduğunu algıyorsanız yüksek bir puan veriniz.
Güven	Görüntünün bileşenlerinin riskleri veya tehlikeleri çağrıştırdığını algıyorsanız düşük bir puan, konuksever, tehlikesiz ve emin bir görünüş sunarsa yüksek bir puan veriniz.
Düzen	Görüntünün düzenli unsurlara veya net düzenlemelere sahip olduğunu algıyorsanız yüksek bir puan veriniz.
Arazi şekli	Peyzaj öğelerinin (su, flora, fauna, donatılar vb.) düzenli bir şekli olduğunu algıyorsanız yüksek bir puan veriniz.
Manzara güzelliği	Görüntüye manzara güzelliğine göre bir puan veriniz.
Rekreasyonel değer	Görüntüdeki yerin herhangi bir rekreasyonel kullanıma uygun olduğunu algılıyorsanız yüksek bir puan veriniz.

Değerlendirme yapabilmek için çalışma alanlarından alınan 67 fotoğrafın peyzaj özelliklerinin ve elemanlarının değerlendirmesi yapılmıştır. Değerlendirmede 10 ana başlık; su, vejetasyon, topografya, kültürel elemanlar, renk, kompozisyon, tekstür, doğallık, algılanabilirlik, gökyüzü ve 17 alt başlık; su akışı, su kaynağı tipi, su oranı, vejetasyonla kaplı alan oranı, vejetasyon tipi, topografya, insan yapımı pozitif elemanların varlığı/yer ve tipik evler, insan yapımı negatif elemanların varlığı/ yol, endüstri, enerji hatları vs., insan yapımı elemanların oranı, renklerin sayısı, renk uyumu, baskın görünüş, odak görüntü, tekstür (doku), doğallık derecesi,

algılanabilirlik (kitle-boşluk) oranı, gökyüzü oranı kullanılmıştır. Puanlama her başlık için 1 ile 4 arasındadır. Değerlendirme alt başlıkların, ana başlıklar altında ortalamaları alınarak ana başlık puanını belirlemektedir. Her görüntünün alabileceği en düşük puan 10, en yüksek puan ise 40 olabilmektedir. Arriaza et al. (2004)'den değiştirilerek oluşturulan değerlendirme listesi Çizelge 2'de verilmiştir.

Çizelge 2. Araştırılan peyzaj özellikleri ve bunlara karşılık gelen puanlama aralığı (Arriaza et al., 2004)

Peyzaj nitelikleri	Kısalt	PUANLAMA			
		1	2	3	4
SU					
Su akışı	SA	Akış Yok			Akış var
Su kaynağı tipi	SKT	Su yok	Kanal	Göl	Nehir
Su oranı	SO	%0–25	%25–50	%50–75	%75–100
Bitki örtüsü					
Vejetasyonla kaplı alan oranı	VKA	%0–25	%25–50	%50–75	%75–100
Vejetasyon tipi	VT	Vejetasyon yok	Otsu ve çallılar	Karışık-çalı ve ağaçlar	Ağaçlar
Topoğrafya					
Topoğrafya Tipi	TT	Neredeyse düz	Kısmen dalgalı	Kısmen dağlık	Dağlar baskın
Kültürel elemanlar					
İnsan yapımı pozitif elemanların varlığı/yer ve tipik evler	İPE	Hiç yok	Bir öge	İki öge	Üç veya daha fazla
İnsan yapımı negatif elemanların varlığı /yol, endüstri, enerji hatları vs.	İNE	Üç veya daha fazla	İki öge	Bir öge	Hiç yok
İnsan yapımı elemanların oranı	İYO	%75–100	%50–75	%25–50	%0–25
Renk					
Renklerin sayısı	RS	Bir renk	İki renk	Üç	Üçten daha fazla
Renk uyumu	RU	Zayıf renk uyumu			Net renk uyumu
Kompozisyon					
Baskın görünüş	BG	Hiçbir öge baskın değil			Baskın öge var
Odak görüntü	OG	Odak görüntü yok			Odak görüntü var
Tekstür (doku)	T	Yok	Hafif	Orta	Kaba
Gökyüzü					
Doğallık derecesi	DD	Evler + yollar + diğerleri	Birkaç izole edilmiş öge	İnsan yapımı öge yok	Yabani vejetasyon
Algılanabilirlik					
Kitle-Boşluk Oranı	KBO	Yok	Zayıf	Orta	Net
Gökyüzü					
Gökyüzü oranı	GO	%0–25	%25–50	%50–75	%75–100

3. ARAŞTIRMA BULGULARI

3.1. Güzergahlar Arasındaki Tarihi Alanların Genel Özellikleri

Perge ören yeri, Sillyon ören yeri ve Aspendos ören yerleri, Antalya şehir merkezi doğusunda bulunmakta ve tarihi açıdan pek çok önemli eser barındırmaktadır.

3.1.1. Perge Ören Yeri Genel Özellikleri

Antalya şehir merkezinin 17 km. doğusundaki, Aksu sınırları içinde yer alan Perge, sadece bölgenin değil, tüm Anadolu'nun en düzenli Roma dönemi kentlerinden biridir. Mimarisi yanında mermer heykeltıraşlığıyla da ünlüdür.

1986 yılında bulunan bir Hitit tabletinde Perge'nin adının geçmesi bu antik kentin Truva savaşıdan önce kurulduğunu göstermektedir. Şehirde ilk yerleşim kuzeyde tepe düzlüğünde gerçekleşmiştir. Zamanla şehir tepenin güneyindeki düzlükte gelişip genişlemiştir. Bergama'da başlayıp Side'de sona eren antik yolun üzerinde yer alan Perge, coğrafi önemi ve gelişimini özellikle Aksu (Kestros) nehrine borçludur. Şehrin nehirle olan bu bütünleşmesi sikkeler, kabartmalar ve Akropolisin güney eteğinde bulunan anıtsal Nymphaeumdaki nehir tanrısı (Kestros) heykelinden de anlaşılmaktadır (Anonim, 2014).

Bugün şehrin en anıtsal yapıları olan ve şehri sembolü haline gelmiş iki yuvarlak planlı kule ve sur duvarları İskender'in zaptından sonra yapılmışlardır. Günümüzde gezilebilen kalıntılar çoğunlukla Roma dönemine aittir.

Perge şehir planının ana hatlarını biri kuzey- güney, diğeri doğu-batı doğrultusunda iki ana cadde oluşturur. Şehrin belkemiği olan sütunlu cadde Helenistik kapıdan başlayıp Akropolisin eteğindeki anıtsal Nymphaeumda (çeşme) son bulur. Günümüz yerleşiminde şehre giden yol üzerinde ilk karşılaşılan yapı, Yunan-Roma tipinde inşa edilmiş anıtsal tiyatro binasıdır. Yaklaşık 12 bin kişi kapasitesindeki İ.S. 2.yy'a tarihlenen yapı sahne binasının zengin mermer dekorasyonu ile ünlüdür. Agora, değişik planlı mekânlarıyla şehrin diğer bir sosyal merkezi hamamlar ve Palaestra görülebilecek diğer yapılarıdır.

3.1.2. Sillyon Ören Yeri Genel Özellikleri

Perge ve Aspendos arasında yer alan bu Pamphylia şehri, yamaçları neredeyse tamamen dik, üzeri ise düzlük bir tepede kurulmuştur. Sillyon M.Ö. 3. yy'da kendi adını taşıyan madeni parasını basmaya başlamıştır. Muhtemelen Roma döneminde Sillyon olarak değişen şehrin ismi, bu paraların üzerinde Sylviys olarak geçer (Anonim, 2014a).

Sillyon sarp kenarlı bir tepenin üzerinde kurulduğundan şehri surlarla kuşatmaya gerek duyulmamıştır. Sadece eğimin en az olduğu batı ve güneybatı bölümlerinde surlar, kuleler, siperler dikilmiştir. Bunlar, özenli bir taş işçiliği ve büyük teknik uzmanlık sergiler. Şehrin en eski kalıntıları ana giriş kapısının kuzeydoğusundadır. Burada bir kişinin ilk karşılaştığı yapı, Bizans döneminden kalan iki katlı, yüksek duvarlı bir binadır (Anonim, 2014a).

3.1.3. Aspendos Ören Yeri Genel Özellikleri

Antalya - Alanya karayolunun 44. Km'sinden kuzeye dönen yolun 2. km'sinde yer alan Aspendos, sadece Anadolu'nun değil tüm Akdeniz dünyasının en iyi korunan Roma Dönemi tiyatrosuna sahip olmasıyla ünlüdür. Şehir, bölgenin en büyük nehirlerinden Köprüçay (Antik Eurymedon) yakınlarındaki tepe düzlüğünde kurulmuştur. İ.Ö. 5. y.y.da basılmış sikkelerinde adı Estvediys olarak geçer. Anadolu kökenli bu ad, şehrin çok eskilerden beri yerleşim gördüğünün kanıtıdır. Tarihçiler şehrin yakınlarında akan nehrin kenarında İ.Ö. 467 yılında Yunanlılarla

Persler arasında geçen, Eurymedon savaşı adıyla anılan savaşta Yunan tarafının kazandığından bahseder. (Anonim, 2014b).

Aspendos Tiyatrosu, gerek mimari özellikleri gerekse iyi koruna gelmişliği ile Roma Devri tiyatrolarının günümüzdeki en seçkin temsilcilerinden biridir. Devrinin görkemli yapılarından biri olan Aspendos tiyatrosu 15-20 bin kişi alabilmekteydi, imparator Marcus Aurelius devrinde (İ.S. 161-180) Theodoros'un oğlu mimar Zeno tarafından inşa edilmiştir. Girişin iki yanında Grekçe ve Latince yazıtlardan Curtius Crispinus ve Curtius Auspicatus adlı şehrin zengini iki kardeş tarafından yaptırıldığı anlaşılmaktadır. Aspendos suyolu sistemi antik suyollarının günümüze dek koruna gelmiş en iyi örneklerinden biridir.

3.2. Güzergâhlar, Görsel Peyzaj Değerleri ve Peyzaj Özellikleri

Aspendos, Sillyon, Perge ve Antalya kent merkezi için çalışma kapsamında gerçekleştirilen çalışma sonucu 85 adet panoramik fotoğraf elde edilmiştir. Güzergâhların genel özellikleri; Alanlardaki yol kalitesi asfalt ile stabilize arasında değişmektedir. Alandaki görsel kalite ve peyzaj özellikleri kültürel kullanımların az olduğu yerlerde çok yüksek kültürel kullanımların yoğun oldukları yerlerde görsel kalite ve peyzaj özellikleri olarak çok düşüktür. Çalışma kapsamında yollar üzerinde çekilen panoramik fotoğrafların arasından farklılık gösteren fotoğraflara yer verilmiştir.

Aspendos – Sillyon arası peyzaj görsel kalitesi ve peyzaj özellikleri açısından incelendiğinde bir kısmında tarihi ve arkeolojik alanlardan panoramik fotoğraflar elde edilmiştir. Güzergâhın büyük bir kısmını peyzaj görsel kalitesi ve peyzaj özellikleri açısından incelendiğinde iyi durumda olan; sulama kanalları, geniş otlaklar, meyve fidanlıkları ve tarım arazileri oluşturmaktadır. Geri kalan kısımda ise kültürel faaliyetlerin bulunmadığı ve tahrip edilen alanların kendini yenileme eğiliminde olan arazilerdir (Şekil 2, Şekil 3).

Yol kalitesi:	Mıdır	Konum:	1	PGK değeri:	1,7272727						
Peyzaj Niteliği	SU		BİTKİ ÖRTÜSÜ		TOPOĞRAFYA						
	SA	SKT	SO	VKA	VT						
PUAN	1	1	1	3	2						
Peyzaj Niteliği	KÜLTÜREL ELEMANLAR			RENK		TEKSTÜR (DOKU)					
	İPE	İNE	İYO	RS	RU	T					
PUAN	1	2	4	3	4	2					
Peyzaj Niteliği	KOMPOZİSYON			DOĞALLIK	GÖKYÜZÜ	ALGILANABİLİRLİK					
	BG		OG	DD	GO	KBO					
PUAN	1		1	1	4	3					
Pey. nit. ort.	1	2,5	3	2,33	3,5	2	1	1	4	3	Toplam: 23,33

Şekil 2. Aspendos - Sillyon Arası A1 Panoramik Yol Görüntüsü

*Aspendos- Sillyon- Perge Bisiklet Güzergâhı Örneğinde Peyzaj Görsel Kalitesi ve
Peyzaj Özelliklerinin Değerlendirilmesi*

Yol kalitesi:	Asfalt		Konum:			18 km		PGK değeri:		1,4545455	
Peyzaj Niteliği	SU			BİTKİ ÖRTÜSÜ				TOPOĞRAFYA			
	SA	SKT		SO	VKA		VT	TT			
PUAN	4	2		2	3		2	3			
Peyzaj Niteliği	KÜLTÜREL ELEMANLAR				RENK			TEKSTÜR (DOKU)			
	İPE	İNE		İYO	RS		RU	T			
PUAN	2	3		4	2		4	2			
Peyzaj Niteliği	KOMPOZİSYON				DOĞALLIK		GÖKYÜZÜ		ALGILANABİLİRLİK		
	BG		OG		DD		GO		KBO		
PUAN	1		4		2		4		4		
Pey. nit. ort.	2,66	2,5	3	3	3	2	2,5	2	4	4	Toplam: 28,66

Şekil 3. Aspendos - Sillyon Arası A8 Panoramik Yol Görüntüsü

Sillyon – Perge arası peyzaj görsel kalitesi ve peyzaj özellikleri açısından incelendiğinde; güzergâhın büyük bir kısmını peyzaj görsel kalitesi ve peyzaj özellikleri açısından incelendiğinde orta düzeyde olan; asfalt ve stabilize yolların bulunduğu, kültürel faaliyetlerin bulunduğu (yerleşimi, örtü altı tarım ve topraklı tarım) sulama kanalları, akarsu ve köprüler oluşturmaktadır (Şekil 4).

Perge – Antalya şehir merkezi arası peyzaj görsel kalitesi ve peyzaj özellikleri açısından incelendiğinde iyi düzeyde olan; çayırılık ve orman alanlar bulunmaktadır. Peyzaj görsel kalitesi ve peyzaj özellikleri açısından incelendiğinde orta düzeyin altında olan alanlar; yoğun şehirleşme ve kültürel faaliyetlerin bulunduğu Düden şelalesi – Antalya şehir merkezi arasındaki güzergâhtır.

Yol kalitesi:	Asfalt		Konum:			50 km		PGK değeri:		1,1818182	
Peyzaj Niteliği	SU			BİTKİ ÖRTÜSÜ				TOPOĞRAFYA			
	SA	SKT		SO	VKA		VT	TT			
PUAN	1	1		1	1		1	3			
Peyzaj Niteliği	KÜLTÜREL ELEMANLAR				RENK			TEKSTÜR (DOKU)			
	İPE	İNE		İYO	RS		RU	T			
PUAN	4	3		1	3		4	3			
Peyzaj Niteliği	KOMPOZİSYON				DOĞALLIK		GÖKYÜZÜ		ALGILANABİLİRLİK		
	BG		OG		DD		GO		KBO		
PUAN	4		4		1		3		3		
Pey. nit. ort.	1	1	3	2,66	3,5	3	4	1	3	3	Toplam: 24,16

Şekil 4. Sillyon - Perge Arası B21 Panoramik Yol Görüntüsü

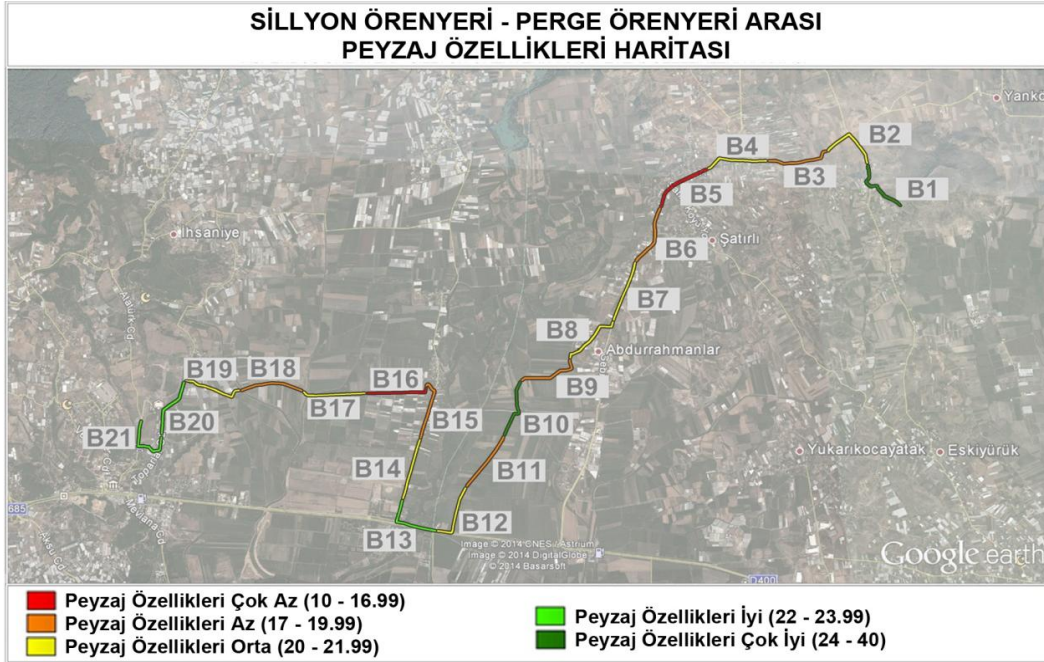

3.3 Değerlendirmeler Sonucu Peyzaj Özellikleri Haritaları ve Peyzaj Görsel Kalitesi Analizi Haritaları

Peyzaj özellikleri haritaları çok iyi ile peyzaj özellikleri çok az arasında beşli kıyas yöntemi ile değerlendirilmiş ve Şekil 5-7'de verilmiştir.

Şekil 5. Aspendos Örenyeri - Sillyon Örenyeri Arası Peyzaj Özellikleri Haritası

Şekil 6. Sillyon Örenyeri – Perge Örenyeri Arası Peyzaj Özellikleri Haritası

Aspendos- Sillyon- Perge Bisiklet Güzergâhı Örneğinde Peyzaj Görsel Kalitesi ve Peyzaj Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Şekil 7. Perge Örenleri – Antalya Şehir Merkezi Arası Peyzaj Özellikleri Haritası

3.3.1 Peyzaj Görsel Kalitesi Analizi

Peyzaj görsel kalitesi hakkında araştırılan parametreler ve bunlara karşılık gelen soru ve puanlama (Bütün görsel nitelikler -2,-1,0,1,2 aralığında değerlendirilmiştir) (Fuante de Val et al., 2006; Clay and Smidt, 2004). Çalışma kapsamında kullanılan puanlama sisteminden örnekler Çizelge 3, Çizelge 4 ve Çizelge 5'de verilmiştir.

Çizelge 3. PGK Parametre ve Değerlendirmeleri (A1 – A8)

Peyzaj görsel kalitesi(PGK) değerlendirme								
Görüntü no:	A1	A2	A3	A4	A5	A6	A7	A8
Parametreler								
Doğallık	1	2	2	1	1	1	1	2
Çeşitlilik	0	1	2	2	1	2	1	1
Uyum	0	2	2	2	1	0	1	2
Açıklık	1	2	2	2	1	1	1	2
Gizem	2	1	2	0	0	1	0	0
Perspektif	0	2	2	2	1	2	-1	1
Güven	1	2	1	1	1	1	0	1
Düzen	-1	2	1	2	2	1	0	2
Arazi şekli	0	1	2	2	1	1	1	0
Man. Güzelliği	0	2	2	1	1	1	0	1
Rek. Değer	2	2	2	1	2	1	1	1
PGK Ort.:	0,5454	1,7272	1,8181	1,4545	1,0909	1,0909	0,4545	1,1818

Çizelge 4. PGK Parametre ve Değerlendirmeleri (B2 – B9)

Peyzaj görsel kalitesi(PGK) değerlendirme								
Görüntü no:	B2	B3	B4	B5	B6	B7	B8	B9
Parametreler								
Doğallık	1	-1	0	-2	1	1	0	-1
Çeşitlilik	1	0	0	-2	0	0	-1	-1
Uyum	0	-1	1	-2	-1	0	-1	-1
Açıklık	1	1	1	-1	-1	0	0	0
Gizem	0	-1	0	-1	-1	0	0	0
Perspektif	0	-1	0	-1	-1	0	0	-1
Güven	0	-1	0	-2	0	0	0	-1
Düzen	0	1	1	-1	-1	0	1	-1
Arazi şekli	0	0	0	-1	-1	0	1	0
Man. Güzelliği	0	-1	0	-2	-1	0	0	0
Rek. Değer	1	1	1	-1	1	1	1	1
PGK Ort.:	0,3636	-0,2727	0,3636	-1,4545	-0,4545	0,1818	0,0909	-0,4545

Çizelge 5. PGK Parametre ve Değerlendirmeleri (C21 – C23)

Peyzaj görsel kalitesi (PGK) değerlendirme			
Görüntü no:	C21	C22	C23
Parametreler			
Doğallık	-2	0	-1
Çeşitlilik	-1	0	-1
Uyum	-1	-1	-2
Açıklık	-2	-1	-1
Gizem	-1	-2	-1
Perspektif	-2	0	-1
Güven	0	-1	-1
Düzen	-2	-2	-1
Arazi şekli	-1	-1	-2
Man. Güzelliği	-2	-1	-2
Rek. Değer	1	-1	0
PGK Ort.:	-1,1818	-0,9091	-1,1818

Aspendos- Sillyon- Perge Bisiklet Güzergâhı Örneğinde Peyzaj Görsel Kalitesi ve Peyzaj Özelliklerinin Değerlendirilmesi

3.3.3 Peyzaj Görsel Kalitesi Haritaları

Peyzaj görsel kalitesi çok iyi ile peyzaj görsel kalitesi çok az arasında beşli kıyas yöntemi ile değerlendirilmiş ve Şekil 8-10'da verilmiştir.

Şekil 8. Aspendos Örenyeri – Sillyon Örenyeri Arası Peyzaj Görsel Kalitesi Haritası

Şekil 9. Sillyon Örenyeri – Perge Ören Yeri Arası Peyzaj Görsel Kalitesi Haritası

Şekil 10. Perge Örenyeri – Antalya Şehir Merkezi Arası Peyzaj Görssel Kalitesi Haritası

4. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Bu çalışma peyzajın görsel özelliklerinin sınıflandırılmasının, peyzaj yapısı ile nasıl ilişkilendirilebileceğini ortaya koymak amacıyla Antalya şehir merkezinin doğusunda yer alan tarihi ve arkeolojik alanlar olan Perge antik kenti, Sillyon antik kenti ve Aspendos antik kenti arasında tur bisikleti rekreasyonel faaliyeti çerçevesinde yürütülmüştür. Yol güzergâhları içerisinde askeri kurum ve kuruluşlar, Düden Şelalesi, yoğun örtü altı tarım, Perge Ören Yeri, Kurşunlu Şelalesi, Gebiz Çayı, Sillyon Ören Yeri, meyve tarımı alanları ve Aspendos Ören Yeri bulunmaktadır. Kentin iklim yapısı nedeniyle bitki örtüsünün gelişimi iyidir ve vejetasyon süresi oldukça uzundur. İnsanlar kent içinde ve yakın çevresinde serbest zaman geçirecekleri yeterince alan bulamadığından, rekreasyon faaliyetlerinin değeri bir kat daha artmaktadır.

Aspendos – Sillyon, Sillyon – Perge, Perge – Antalya şehir merkezi için hazırlanan A, B ve C kodlu peyzaj özellikleri haritasının parametrelere göre sonuçlarını yorumlamak gerekirse;

Aspendos – Sillyon arası güzergâh uzunluğu 29 km'dir. A kodlu peyzaj özellikleri haritasından çıkardığımız sonuçlara göre; peyzaj özellikleri parametreleri dikkate alındığında (A1 – A23) güzergâhın büyük bir bölümü peyzaj özellikleri açısından orta ve üzeri değerde çıkmaktadır. Sadece güzergâhın (Aspendos'tan Sillyon'a) 17. ve 19. kilometreleri arasındaki A17 ve A18 numaralı panoramaları peyzaj özellikleri az değerde bulunmuştur. A17 numaralı panoramada vejetasyonun zayıf olması, su ögesinin bulunmaması ve herhangi bir manzara noktasının bulunmamasından kaynaklı olarak peyzaj özellikleri az değerdedir. A18 numaralı panoramada doğal ve kültürel vejetasyonun bulunmaması, su ögesinin olmaması ve kültürel tarım faaliyetinin sürdürülmesinden dolayı peyzaj özellikleri az değerde bulunmuştur.

Güzergâhın (Aspendos'tan Sillyon'a) 2. ve 3. kilometreleri arasındaki A3 ve A4 numaralı panoramaları peyzaj özellikleri çok iyi değerde bulunmuştur. A3 numaralı panoramada vejetasyonun iyi olması, akan su ögesinin bulunması, tarihi ve arkeolojik kalıntılar içerisinde bulunması ve odak noktası olarak su kemerinin bulunmasından dolayı peyzaj özellikleri çok iyi değerine sahiptir. A4 numaralı panoramada vejetasyonun iyi olması, akan su ögesinin

*Aspendos- Sillyon- Perge Bisiklet Güzergâhı Örneğinde Peyzaj Görsel Kalitesi ve
Peyzaj Özelliklerinin Değerlendirilmesi*

---

bulunması, odak noktası ve manzara olarak dağların bulunmasından dolayı peyzaj özellikleri çok iyi değerinde bulunmuştur.

Sillyon Perge arası güzergâh uzunluğu 21 km'dir. B kodlu peyzaj özellikleri haritasından çıkardığımız sonuçlara göre; peyzaj özellikleri parametreleri dikkate alındığında (B1 – B21) güzergâhın büyük bir bölümü peyzaj özellikleri açısından az ve orta değerdedir. Güzergâhın (Sillyon'dan Perge'ye) 4. ile 5. kilometreleri arasındaki B5 ve güzergâhın 15. ile 17. kilometreleri arasındaki B16 numaralı panoramaları peyzaj özellikleri çok az değerinde belirlenmiştir. B5 numaralı panoramada vejetasyonun çok zayıf olması, su ögesinin bulunmaması, herhangi bir manzara noktasının bulunmaması, asfalt zeminin ve kültürel kullanımların renk karmaşası oluşturduğu için peyzaj özellikleri çok az değerinde çıkmıştır. B16 numaralı panoramada doğal ve kültürel vejetasyonun alandaki mezarlıktan dolayı yama olarak bulunması ve kültürel kullanımların (ulaşım, yapı, elektrik hattı) yoğun olarak bulunmasından dolayı peyzaj özellikleri az olarak belirlenmiştir. Güzergâhın (Sillyon'dan Perge'ye) 1. ile 2. kilometreleri arasındaki B1 ve güzergâhın 9. ile 10. kilometreleri arasındaki B10 numaralı panoramaları peyzaj özellikleri çok iyi değerine sahiptir. B1 numaralı panoramada vejetasyonun iyi olması, tarihi ve arkeolojik kalıntılar içerisinde bulunması, odak noktası yeşil bir manzara ve arkeolojik kalıntıların bulunmasından dolayı peyzaj özellikleri çok iyi olarak belirlenmiştir. B10 numaralı panoramada dokunun gözü yormaması, hiçbir kültürel yükün alanda bulunmaması ve açık bir gökyüzünün bulunmasından dolayı peyzaj özellikleri çok iyi değerinde bulunmuştur.

Perge Antalya şehir merkezi arası güzergâh uzunluğu 25,5km'dir. C kodlu peyzaj özellikleri haritasından çıkardığımız sonuçlara göre; peyzaj özellikleri parametreleri dikkate alındığında (C1 – C23) güzergâhın büyük bir bölümü peyzaj özellikleri açısından çok az ve az değerdedir. Güzergâhın (Perge'den Antalya şehir merkezine) 9. ile 10. kilometreleri arasındaki C10 ve güzergâhın 16. ile 25. kilometreleri arasındaki C16 – C23 numaraları arasındaki panoramaların peyzaj özellikleri çok az değerindedir. C10 numaralı panoramada vejetasyonun rüzgâr perdesi olarak kullanılması ve estetik bir değerinin olmaması, su ögesinin bulunmaması, herhangi bir manzara noktasının bulunmaması, asfalt zeminin ve kültürel kullanımların bulunmasından dolayı peyzaj özellikleri çok az değerinde bulunmuştur. C16 – C23 numaralı panoramalarda genel olarak doğal ve kültürel vejetasyonun alanlarda bulunmaması ve ya yama olarak bulunması, kültürel kullanımların(ulaşım, yapı, elektrik hattı) yoğun olarak bulunmasından, örtü altı tarımın yoğun olarak bulunması ve herhangi bir manzara noktasının bulunmamasından dolayı peyzaj özellikleri az değerindedir. Güzergâhın (Perge'den Antalya şehir merkezine) 1. ile 2. kilometreleri arasındaki C2 ve güzergâhın 3. ile 4. kilometreleri arasındaki C5 numaralı panoramaları peyzaj özellikleri çok iyi değerinde bulunmuştur. C2 numaralı panoramada vejetasyonun iyi olması, dokunun gözü yormaması, odak noktası yeşil bir manzara bulunması ve kültürel kullanımların alanda çok kısıtlı olmasından dolayı peyzaj özellikleri çok iyi değerinde bulunmuştur. C5 numaralı panoramada dokunun gözü yormaması, hiçbir kültürel yükün alanda bulunmaması, doğal bir vejetasyonun alanda bulunması ve açık bir gökyüzünün bulunmasından dolayı peyzaj özellikleri çok iyi değerinde belirlenmiştir.

Aspendos – Sillyon, Sillyon – Perge, Perge – Antalya şehir merkezi için hazırlanan A, B ve C kodlu peyzaj görsel kalitesi haritasının parametrelere göre sonuçlarını yorumlamak gerekirse;

Aspendos Sillyon arası güzergâh uzunluğu 29 km'dir. A kodlu peyzaj görsel kalitesi haritasından çıkardığımız sonuçlara göre; peyzaj görsel kalitesi parametreleri dikkate alındığında (A1 – A23) güzergâhın büyük bir bölümü peyzaj özellikleri açısından çok iyi ve iyi değerinde çıkmaktadır. Güzergâhın (Aspendos'tan Sillyon'a) 10. ile 11. kilometreleri arasındaki A9 ve güzergâhın 18. ile 19. kilometreleri arasındaki A16 numaralı panoramaların peyzaj görsel kalitesi az değerinde bulunmuştur. A9 numaralı panoramada "mevcut doğal manzara özellikleri" ile "insanlar tarafından manzarada yer verilmiş görünen manzara özellikleri" arasında açık bir uyumsuzluk

bulunması, görüntünün geniş bir perspektifinin bulunmaması ve alanın güven duygusu uyandırmamasından dolayı peyzaj görsel kalitesi az değerinde bulunmuştur.

A16 numaralı panoramada “mevcut doğal manzara özellikleri” ile “insanlar tarafından manzarada yer verilmiş görünen manzara özellikleri” arasında açık bir uyumsuzluk bulunması ve az sayıda birbirinden farklı unsura sahip olmasından dolayı peyzaj görsel kalitesi az değerinde bulunmuştur. Güzergâhın (Aspendos’tan Sillyon’a) 2. ile 3. kilometreleri arasındaki A3 ve güzergâhın 17. ile 18. kilometreleri arasındaki A15 numaralı panoramaları peyzaj görsel kalitesi çok iyi değerinde belirlenmiştir. A3 numaralı panoramada gözlemciden gizlenen unsurlar barındırması, düzenli unsurlara sahip olması ve Peyzaj öğelerinin (su, flora, fauna, donatılar vb.) düzenli bir şekli olmasından dolayı peyzaj görsel kalitesi çok iyi olarak bulunmuştur. A15 numaralı panoramada görüntüyü yorumlarken akıl karıştırıcı veya zorlayıcı unsurların bulunmaması ve görüntüde geri kalan peyzaj unsurları ile bütünleşmemiş yabancı unsurlar bulunmamasından dolayı peyzaj görsel kalitesi çok iyi değerinde belirlenmiştir.

Sillyon Perge arası güzergâh uzunluğu 21km’dir. B kodlu peyzaj görsel kalitesi haritasından çıkardığımız sonuçlara göre; peyzaj görsel kalitesi parametreleri dikkate alındığında (B1 – B21) güzergâhın büyük bir bölümü peyzaj özellikleri açısından orta ve iyi değerde çıkmaktadır. Güzergâhın (Sillyon’dan Perge’ye) 4. ile 5. kilometreleri arasındaki B5 ve güzergâhın 10. ile 11. kilometreleri arasındaki B11 numaralı panoramaların peyzaj görsel kalitesi çok az çıkmıştır. B5 numaralı panoramada “mevcut doğal manzara özellikleri” ile “insanlar tarafından manzarada yer verilmiş görünen manzara özellikleri” arasında açık bir uyumsuzluk bulunması, görüntünün geniş bir perspektifinin bulunmaması, görüntüde manzara güzelliği bulunmaması ve alanın güven duygusu uyandırmamasından dolayı peyzaj görsel kalitesi az çıkmıştır. B11 numaralı panoramada “mevcut doğal manzara özellikleri” ile “insanlar tarafından manzarada yer verilmiş görünen manzara özellikleri” arasında açık bir uyumsuzluk bulunması, görüntüde geri kalan peyzaj unsurları ile bütünleşmemiş yabancı unsurların bulunması ve az sayıda birbirinden farklı unsura sahip olmasından dolayı peyzaj görsel kalitesi az değerinde belirlenmiştir. Güzergâhın (Sillyon’dan Perge’ye) 1. ile 2. kilometreleri arasındaki B1 ve güzergâhın 9. ile 10. kilometreleri arasındaki B10 numaralı panoramaları peyzaj görsel kalitesi çok iyi değerinde belirlenmiştir. B1 numaralı panoramada manzara güzelliğinin bulunması, gözlemciden gizlenen unsurlar barındırması, düzenli unsurlara sahip olması ve Peyzaj öğelerinin(su, flora, fauna, donatılar vb.) düzenli bir şekli olmasından dolayı peyzaj görsel kalitesi çok iyi değerinde belirlenmiştir. A15 numaralı panoramada görüntüyü yorumlarken akıl karıştırıcı veya zorlayıcı unsurların bulunmaması ve görüntüde geri kalan peyzaj unsurları ile bütünleşmemiş yabancı unsurlar bulunmamasından dolayı peyzaj kalitesi çok iyi değerinde belirlenmiştir.

Perge Antalya şehir merkezi arası güzergâh uzunluğu 25km’dir. C kodlu peyzaj görsel kalitesi haritasından çıkardığımız sonuçlara göre; peyzaj görsel kalitesi parametreleri dikkate alındığında (C1 – C23) güzergâhın büyük bir bölümü peyzaj özellikleri açısından çok az ve az değerinde çıkmaktadır. Güzergâhın (Perge’den Antalya şehir merkezine) 12. ile 13. kilometreleri arasındaki C13 ve güzergâhın 16. ile 25 kilometreleri arasındaki C16 – C23 numaraları arasındaki panoramaların peyzaj görsel kalitesi çok az çıkmıştır. C13 numaralı panoramada “mevcut doğal manzara özellikleri” ile “insanlar tarafından manzarada yer verilmiş görünen manzara özellikleri” arasında açık bir uyumsuzluk bulunması, görüntünün düzenli unsurlara sahip olmaması, görüntünün geniş bir perspektifinin bulunmaması, görüntüde manzara güzelliği bulunmaması ve alanın güven duygusu uyandırmamasından dolayı peyzaj görsel kalitesi az değerinde belirlenmiştir. C16 – C23 numaralı panoramalarda genel olarak “mevcut doğal manzara özellikleri” ile “insanlar tarafından manzarada yer verilmiş görünen manzara özellikleri” arasında açık bir uyumsuzluk bulunması, görüntüyü yorumlamanın akıl karıştırıcı ve az sayıda birbirinden farklı unsura sahip olmasından dolayı peyzaj görsel kalitesi az değerinde belirlenmiştir. Güzergâhın (Perge’den Antalya şehir merkezine) 1. ile 2. kilometreleri arasındaki C2 ve güzergâhın 3. ile 4. kilometreleri arasındaki C5 numaralı panoramaları peyzaj görsel kalitesi çok iyi değerinde belirlenmiştir. C2 numaralı panoramada manzara güzelliğinin bulunması, gözlemciden gizlenen unsurlar barındırması, düzenli unsurlara sahip olması ve

*Aspendos- Sillyon- Perge Bisiklet Güzergâhı Örneğinde Peyzaj Görsel Kalitesi ve
Peyzaj Özelliklerinin Değerlendirilmesi*

Peyzaj öğelerinin (su, flora, fauna, donatılar vb.) düzenli bir şekli olmasından dolayı peyzaj görsel kalitesi çok iyi değerinde belirlenmiştir. C5 numaralı panoramada görüntüyü yorumlarken akıl karıştırıcı veya zorlayıcı unsurların bulunmaması ve görüntüde geri kalan peyzaj unsurları ile bütünleşmemiş yabancı unsurlar bulunmaması ve konuksever, tehlikesiz ve emin bir görünüş sağlamasından dolayı peyzaj kalitesi çok iyi değerinde belirlenmiştir.

Peyzaj görsel kalitesi ve peyzaj özellikleri parametrelerine verilen cevaplar sonucunda; kültürel kullanımların (ulaşım, enerji ve diğer üst yapı hatları, yapılar), tahrip edilmiş alanların, topraklı ve örtü altı tarımın alanda bıraktığı yüklerin (sulama kanalları, toprak işleme vb.), yoğun yerleşimin bulunduğu yerlerde peyzaj görsel kalitesi ve peyzaj özellikleri çok az değerlerinde belirlenmiştir. Kültürel kullanımların sınırlı kaldığı, ulaşım hattının çevresi ile uyumlu olduğu, renk sayısının az olduğu ve karmaşıklık oluşturmadığı, su öğesinin bulunduğu, manzara ve odak noktasının bulunduğu yerler peyzaj görsel kalitesi ve peyzaj özellikleri olarak çok yüksek değerinde belirlenmiştir.

Bütün güzergâhlar göz önüne alındığında tur bisikleti rekreasyonel faaliyeti yapılacak alanların büyük çoğunluğu peyzaj görsel kalitesi ve peyzaj özellikleri açısından orta ve iyi değerinde belirlenmiştir. Aspendos Sillyon arası gidilen rota doğal peyzaj değerleri ve güzel çevre ve manzara noktalarından dolayı peyzaj görsel kalitesi ve peyzaj özellikleri açısından en iyi değerinde güzergâhtır. Perge Antalya şehir merkezi arasındaki rota ise kültürel kullanımların yoğunluğundan dolayı peyzaj görsel kalitesi ve peyzaj özellikleri kalitesi düşük değerindedir.

Anlaşılmaktadır ki, peyzaj yapısı algılanan görsel peyzaj kalitesi ile yakından ilişkilidir. Tur bisikleti rekreasyon faaliyetinde yolların seçiminde de görsel peyzaj karakterinin önemli bir rolü vardır. Bir alanın görsel peyzaj yapısı ne kadar doğal, çeşitli, uyumlu, açık, gizemli, perspektif sunan, güven verici, düzenli ise o alanın manzara güzelliği de o oranda yükselmektedir. Bu bağlamda yaptığımız çalışmada, peyzaj estetik kalitesinin çevresel yönetiminde oynadığı rol dikkate alınmalı, peyzajın görsel estetik yapısı rotalar belirlenirken planlamaya dâhil edilmelidir.

KAYNAKLAR

- Acar, C., Kurdoğlu B.C., 2005. Kaçkar Dağları Milli Parkında Görsel Kalite Değerlendirmesi. Korunan Doğal Alanlar Sempozyumu, 219-226, SDÜ,İsparta.
- Anonim, 2014 <http://www.antalyamuzesi.gov.tr/tr/perge-orenyeri> [31.05.2014]
- Anonim, 2014a Kayhan Dörtlük'ün "Antique Cities Guide – Antalya"
- Anonim, 2014b <http://www.antalyamuzesi.gov.tr/tr/aspodos-orenyeri>
- Arriaza, M., Canas-Ortega, J.F., Canas-Madueno, J.A., Ruiz-Aviles, P., 2004. Assessing the visual quality of rural landscapes. Landscape and Urban Planning, 69, 115-125.
- Bergen, S.D., Ulbricht C.A., Fridley J L., Ganter M.A.,1995. The Validity Of Computer-Generated Graphic Images Of Forest Landscape. Journal Of Environmental Psychology, Volume 15, Issue 2, 135-146.
- Bulut, Z., Yılmaz, H., 2007. Determination Of Lanscape Beautie Through Visual Quality Assesment Method; A Case Study For Kemaliye (Erzutum-Turkey). Environmental Monitoring And Assessment (In Press).

- Clay, G.R., Daniel T.C., 2000. Scenic Landscape Assessment: The Effects Of Land Management Jurisdiction On Public Perception Of Scenic Beauty. *Landscape And Urban Planning*, 49, 1–13.
- Clay, G.R., Smidt R.K., 2004. Assessing The Validity And Reliability Of Descriptor Variables Used In Scenic Highway Analysis. *Landscape And Urban Planning*, 66, 239–255.
- Daniel, T.C., 2001. Whither Scenic Beauty Visual Landscape Quality Assessment In The 21st Century . *Landscape and Urban Planning*, Volume 54, Issues 1-4, 267-281.
- Fuante De Val, G., Aauri A.J., Lucio J.V., 2006. Relationship Between Landscape Visual Attributes and Spatial Pattern Indices: A Test Study In Mediterranean- Climate Landscapes. *Landscape and Planning*, Volume 77, Issue 4, 393-407.
- Habron, D.,1998. Visual Perception Of Wild Land In Scotland. *Landscape And Urban Planning* 42,45-56.
- Ode, A.K., Fry G.L.A., 2002. Visual Aspects In Urban Woodland Management. *Urban Forestry And Urban Greening*, 1, 15–24.
- Meitner, M.J., 2004. Scenic Beauty Of River Views In The Grand Canyon: Relating Perceptual Judgments To Locations. *Landscape And Urban Planning* 68, 3–13.
- Schühle, 2012 Manfred Schuhle <http://www.panoramio.com/photo/89079138> [31.05.2014]
- Steinitz C., 1979. Simulating Alternative Policies For Implementing The Massachusetts Scenic And Recreational Rivers Act: The North River Demonstration Project. *Landscape And Planning*, Volume 6, Issue 1, 51-89.
- Tahvanainen, L., Tyrvaenen L., Ihalainen M., Vuorela N., Kolehmainen., 2001. Forest management And Public Perceptions –Visual
- Topay, M., 2003. 'Bartın - Uluyayla Peyzaj Özelliklerinin Rekreasyon - Turizm Kullanımları Açısından Değerlendirilmesi Üzerinde Bir Araştırma'. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Ankara. 210 sayfa
- Yılmaz, H., Yılmaz, S., Yıldız, N.D., 2003. Kars Kent Halkının Rekreasyonel Talep ve Eğilimlerinin Belirlenmesi. *Atatürk Ü. Zir. Fak. Der.* 34 (4), 353-360.